

Istospolni pari, prosto gibanje državljanov EU, migracije in azil

*Prepovedana je vsakršna diskriminacija na podlagi [...] spolne usmerjenosti.
Vsak državljan Unije ima pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic.
[...] je priznana pravica do azila.
Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega [...] družinskega življenja [...].*

Listina EU o temeljnih pravicah (členi 21, 45, 18, 7)

Se lahko oseba v istospolnem paru pridruži svojemu partnerju v drugi državi članici?

Posameznik, ki se želi preseliti v državo članico EU iz druge države članice ali zunaj EU, ima pogosto pravico, da se preseli skupaj s svojim zakoncem. Vendar istospolni pari nimajo vedno te pravice, tudi kadar živijo v registriranem partnerstvu ali zakonski zvezi. Vsaka država članica (in ne EU) odloča, ali bo dovolila oziroma priznala istospolne zakonske zveze ali partnerstva.

Člen 6(2) Pogodbe EU zahteva od držav članic, da ravnajo v skladu s temeljnimi pravicami, kadar uporabljajo zakonodajo EU, vključno s prepovedjo diskriminacije zaradi spolne usmerjenosti. Čeprav zakonodaja EU držav članic ne zavezuje k dovoljevanju ali priznavanju istospolnih partnerstev ali zakonskih zvez, jih zavezuje k obravnavanju istospolnih parov kot enakovrednih parom nasprotnih spolov, kadar uporabljajo zakonodajo EU (vključno z zakoni o svobodnem gibanju, migracijah in azilu).

Pravice istospolnih parov so odvisne od njihovega razmerja do držav članic. Zakonodaja EU razvršča posameznike v tri kategorije: državljani EU, ki se preselijo v drugo državo članico EU, državljani tretjih držav in osebe, ki iščejo mednarodno zaščito.

A. Državljan EU

Direktiva 2004/38/ES o prostem gibanju in prebivanju na ozemlju držav članic dovoljuje državljanu EU, da se pod določenimi pogoji s svojim zakoncem preseljuje in prebiva v EU. Če država gostiteljica obravnava registrirana partnerstva kot enakovredna zakonski zvezi, imajo registrirani partnerji enake pravice kot „zakonci“ v skladu z Direktivo.

Državljan ima pravico do prebivanja v drugi državi članici največ tri mesece. Če želi državljan ostati dlje časa, mora biti **delavec, študent** ali **samozaposlena oseba**. Državljan lahko pripelje svojega zakonca, da prebiva z njim v državi gostiteljici, tudi če zakonec sam ne spada v nobeno od zgoraj navedenih kategorij. Če pa država gostiteljica ne priznava istospolnih zakonskih zvez ali partnerstev, ima ta oseba pravico, da se pridruži svojemu partnerju le, če sama spada v eno od teh kategorij.

Državljan z istospolnim partnerjem, ki želi prebivati v drugi državi članici EU, se lahko znajde v eni od treh situacij:

1. **Zakonske zveze.** Če je par poročen v njuni matični državi in država gostiteljica priznava veljavnost istospolnih zakonskih zvez, ima posameznik v skladu z Direktivo pravico zakonca, da se pridruži svojemu

partnerju. Zakonita poroka je istospolnim parom trenutno omogočena v Belgiji, na Nizozemskem, v Španiji in na Švedskem. Vendar najmanj 11 držav članic (Estonija, Grčija, Irska, Italija, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Portugalska, Slovaška in Slovenija) ne priznava veljavnosti istospolnih zakonskih zvez. V teh državah istospolni zakonci verjetno ne bodo priznani kot „zakonci“.

2. Registrirana partnerstva. Če par stopi v registrirano partnerstvo v matični državi, se bo posameznik morda lahko pridružil svojemu partnerju v državi gostiteljici, kot če bi bila „zakonca“. Vendar je to odvisno od tega, kako država gostiteljica obravnava registrirana partnerstva.

a. V skladu z Direktivo o prostem gibanju, če se registrirana partnerstva v skladu z nacionalno zakonodajo države gostiteljice obravnavajo kot enakovredna zakonski zvezi, ima posameznik pravico, da se pridruži svojemu partnerju, kot če bi bila „zakonca“. Šest držav članic dovoljuje registrirana partnerstva, ki imajo enake učinke kot zakonska zveza (Češka, Danska, Finska, Madžarska, Romunija in Združeno kraljestvo).

b. Če država gostiteljica ne obravnava registriranih partnerstev kot enakovrednih zakonski zvezi, bodo za par veljala pravila za neregistrirane („de facto“) partnerje v „trajnem razmerju“. Zakonodaja EU držav članic ne zavezuje k dovoljevanju ali priznavanju registriranih partnerstev.

3. Neregistrirana (de facto) partnerstva. Če država gostiteljica ne priznava istospolnih zakonskih zvez ali partnerstev ali če par preprosto ni uradno prijavil svojega partnerstva, bodo zanj veljala pravila za neregistrirana partnerstva. Neregistrirani partnerji ne uživajo enake pravice, da se pridružijo svojemu partnerju kot zakonci. Zato Direktiva o prostem gibanju zavezuje države članice k „poenostavitvi vstopa in prebivanja“ neregistriranih partnerjev, ki so v „trajnem razmerju“. To velja enakovredno za istospolne pare in pare nasprotnih spolov. To pravilo ni tako jasno kot dejanska pravica „zakonca“, da se pridruži svojemu partnerju, in taki pari morajo dokazati, da je razmerje „trajno“.

B. Državljeni tretjih držav

Direktiva 2003/86/ES o pravici do združitve družine se uporablja, kadar sta oba posameznika državljana tretjih držav (ne državljana države članice EU). Direktiva o pravici do združitve družine dovoljuje zakoncem, ki so državljani tretjih držav, da so združeni z državljani tretjih držav, ki zakonito prebivajo na ozemlju države članice. Vendar države članice niso izrecno zavezane k razširitvi te pravice na istospolna registrirana (ali neregistrirana) partnerstva.

C. Osebe, ki iščejo mednarodno zaščito

Direktiva 2004/83/ES o zahtevanih pogojih določa pogoje, pod katerimi morajo države članice ponuditi azil ali mednarodno zaščito državljanom tretjih držav. Komur grozi kazenski pregon v matični državi (vključno s pregonom na podlagi spolne usmerjenosti), ima pravico do te zaščite. Države članice svobodno odločajo, ali bodo dovolile istospolnemu partnerju, da se pridruži partnerju, ki mu je ponujena zaščita. To pod določenimi pogoji dovoljuje devet držav članic (Belgija, Češka, Danska, Nemčija, Finska, Luksemburg, Nizozemska, Španija in Združeno kraljestvo). V 14 državah članicah to ni dovoljeno, v preostalih štirih pa je položaj nejasen.

Ta letak temelji na poročilu „**Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation in the EU Member States Part I – Legal Analysis**“ (Homofobija in diskriminacija na podlagi spolne usmeritve v državah članicah EU, Del I – Pravna analiza), ki ga je objavila Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA) junija 2008.

Celotno poročilo je dostopno na naslovu: <http://fra.europa.eu>.

Vse objave Agencije Evropske unije za temeljne pravice lahko brezplačno naročite na njeni spletni strani.

V primeru nejasnosti v zvezi s tem prevodom preverite angleško različico, ki je izvirnik in uradna različica dokumenta.